

GREENPEACE

Magazine • Driemaandelijks • Herfst 2006 • September - oktober - november • 18de jaargang • n° 71

2006/3

Zeeleven in gevaar: Greenpeace schuimt de oceanen af

Soja in Amazonegebied:
getroffen landbouwer getuigt

**Word voorlichter van
Greenpeace**

**DOSSIER: Elektriciteit,
wonder of nachtmerrie?**

Ik kies voor groene stroom!

We kregen de voorbije zomer een mooi staaltje van wat ons te wachten staat. Het eerste deel van de zomer was veel te heet, het tweede veel te nat. De opwarming van de aarde is een feit. Dat wordt ons nu wel voortdurend ingeprent. We hebben hierover geen uitgebreide studies meer nodig. Neen, wat we nodig hebben is actie. Een daadkrachtig internationaal beleid dat het engagement

van Kyoto in de praktijk brengt en de noodzakelijke verdergaande emissiereducties een realiteit maakt. Vooruitziende bedrijven die niet wachten tot anderen de kastanjes uit het vuur halen en dan mee op de kar springen wanneer innovaties commercieel doorbreken. Tot op heden is de vooruitgang die het beleid en het bedrijfsleven boeken nog veel te beperkt. Daarom is het dringend tijd dat ook u in actie schiet.

Want ja, ook u, individuele burger en consument, kan (en moet) het verschil maken. Er is een echt alternatief voor het gebruik van fossiele brandstoffen en kernenergie: groene stroom. Elektriciteit geproduceerd op basis van 100% hernieuwbare grondstoffen (wind, zon, biomassa,...).

Spijtig genoeg is het succes van groene stroom in België nog veel te beperkt. Daarom lanceert Greenpeace een nieuwe campagne om groene stroom te promoten. Een massale toename van het gebruik van groene stroom moet, naast de onmiddellijke positieve effecten die dit met zich meebrengt, ook een duidelijk signaal zijn aan onze politici. Als honderdduizend gewone burgers de moeite doen (*) om groene stroom te verbruiken, dan moet ook onze regering een extra inspanning kunnen doen om de opwarming van de aarde tot een minimum te beperken.

(*) Bovendien vergt het bijna geen inspanning om naar groene stroom over te stappen. U hoeft alleen een nieuwe leverancier te zoeken. Daar helpt Greenpeace u bij via een handig gidsje, dat u met dit tijdschrift toegestuurd krijgt. Bovendien is ons leveranciersklassement steeds online te raadplegen (www.greenpeace.org/groenestroom). Uw nieuwe leverancier regelt dan verder alles met uw huidige leverancier. En bij u thuis verandert er niets. Uw teller blijft gewoon staan. De meter wordt opgenomen door hetzelfde bedrijf als nu. En de elektriciteit is identiek. Alleen de bron verandert. Ten goede!

Wendel Trio
campagnedirecteur

[INTERNATIONAAL]

3 **Blik op de wereld**

Een kijk op de Greenpeace-acties in alle hoeken van de wereld.

4-5 **Acties, resultaten, oplossingen**

De Esperanza blijft, in het kader van de expeditie *Defending our Oceans*, de wereldzeeën afschuimen. De Azoren en het Middellandse Zeegebied staan op de agenda.

6 **GGO**

Zowel in Mexico als in Frankrijk wordt de teelt met GGO's aan de kaak gesteld.

7 **Amazonegebied**

De eerste stap in de goede richting met betrekking tot sojateelt in het Amazonegebied?

8 **Giftige stoffen**

De wetgeving aangaande giftige stoffen heeft reeds een hele weg afgelegd sinds de ramp in Seveso. Toch blijft er nog heel wat werk aan de winkel.

[IN BELGIË]

9 **Giftige stoffen**

Stoffen die schadelijk zijn voor onze voortplanting weren? Het is mogelijk!

10-11 **Amazonegebied**

Silvino, kleine landbouwer in de regio, is een van de vele slachtoffers van de industriële sojateelt. Zijn getuigenis.

12 **Nucleair & Biodiversiteit**

Acties bij de NATO en bij het Berlaymont gebouw om respectievelijk de aanwezigheid van nucleaire wapens in België en vernietigende methodes van visvangst aan te klagen.

13 **Klimaat**

Binnenkort in de bioscoop: een film over klimaatverandering.

14-16 **Greenpeace en u**

Hebt u onze website reeds bezocht? U kunt wel enkele tips gebruiken om te ecoconsumeren? Of u wilt Greenpeace mee helpen groeien? Wel, dan zijn deze pagina's iets voor u!

[DOSSIER]

De elektriciteitssector staat in Europa voor de keuze. Worden er nog vervuulende centrales bijgebouwd of richten we ons tot hernieuwbare energiebronnen en energiebesparing? Voor Greenpeace is het antwoord duidelijk, en dient er niet gearzeld te worden!

© GREENPEACE/HOOGLANDER

GREENPEACE

Greenpeace magazine wordt gemaakt voor de sympathisanten van Greenpeace in België, Luxemburg en Zwitserland.

Redactie en vertaling: Joren Gettemans, Frederika Hostens en Caroline Veter.

Werken mee aan dit nummer: Fawaz Al Bitar, Philippe Cornelis, Nicolas de Roten, Peter De Smet, Veerle Dossche, Jean-François Fauconnier, Geert Fremout, Karen Janssens, Elysabeth Loos, Petra Matthes, Pierre Schurmans, Wendel Trio, Stef Van den Eynde, Greenpeace Communications.

Greenpeace is een internationale drukkingsgroep die ijvert voor de bescherming van het ecosysteem aarde.

We zijn politiek volledig onafhankelijk en halen onze financiële middelen enkel uit giften van onze sympathisanten en de verkoop van goederen.

Onze campagnes zijn altijd geweldloos.

Verantwoordelijke uitgever: Peter De Smet, Haachtsesteenweg 159, 1030 Brussel. Tel. (02) 274 02 00, fax: (02) 274 02 30 www.greenpeace.be

Foto Cover: © Greenpeace/Grace
Concept: Griet Wittoek
Fotografie en druk: Massoz

Gedrukt op Cyclus Print, 100% gerecycleerd, niet chloorgebleekt papier.

1 CHILI Greenpeace-activisten hebben een spectaculaire actie op touw gezet bij de fabriek van papier en papierpulp Celco. Ze hebben de toegang tot het bedrijf geblokkeerd en een spandoek van 100 m hoog ontrold langs een van de fabriekstorens. Daarmee wilden ze vermijden dat de productie van papierpulp en papier de rivier Itata chemisch vervuult. De politie heeft meer dan 35 uur nodig gehad om de activisten weg te halen. Sindsdien staat de vervuiling van de fabriek elke dag wat hoger op de agenda van de lokale overheid.

2 GRIEKENLAND Greenpeace voert al jaren actie tegen ggo's. En dat begint vruchten af te werpen. 69% van de melk in Griekenland is nu afkomstig van koeien die ggo-vrij veevoeder in hun voederbak vinden. Het ene Griekse zuivelbedrijf na het andere beslist om het veevoeder voor zijn koeien aan te passen.

3 ZWEDEN Na een aantal ongevallen zag het land zich verplicht deze zomer vier van zijn tien kerncentrales te sluiten. Eens te meer benadrukt Greenpeace de noodzaak kernenergie te vervangen door hernieuwbare energie.

4 ITALIË In Rome hebben Greenpeace-activisten voor de Trevifontein symbolisch actie gevoerd. Ze protesteerden tegen drijfnetten die, hoewel verboden, toch nog altijd in de Middellandse Zee worden gebruikt.

5 SLOVAKIJE Activisten hebben in het oosten van dit land een zomerkamp georganiseerd om een project voor de ontginning van een uraniummijn in Jahodna Hill te laten annuleren. Ze hebben de plaatselijke bevolking grondig geïnformeerd over de risico's hiervan. Uiteindelijk zijn ze erin geslaagd de bijna unanieme steun van de bewoners te bekomen. De bewoners hebben een petitie tegen het project ondertekend. Wordt vervolgd!

6 LIBANON Tijdens de maand augustus is de Rainbow Warrior niet minder dan drie keer over en weer gevaren tussen het Cypriotische Larnaca en Beiroet om in totaal 75 ton medisch materiaal voor rekening van Artsen zonder Grenzen te vervoeren. Greenpeace was blij op die manier te kunnen helpen om dringend noodzakelijk materiaal naar die zones te brengen die door het plaatselijk conflict onbereikbaar waren. Om die missie tot een goed einde te brengen, werkten de bemanning en de vrijwilligers aan boord van de Rainbow Warrior onvermoeibaar in soms moeilijke omstandigheden.

7 FILIPPIJNEN Na zijn reis naar de Azoren (zie volgende pagina) is de Esperanza naar de Straat van Guimaras gevaren waar de ergste olieramp in de geschiedenis van de Filippijnen heeft plaatsgevonden. De activisten zijn samen met de kustwachters aan de schoonmaak begonnen en hebben samen met hen noodgoederen naar de getroffen lokale gemeenschappen gebracht. Greenpeace zal ook samenwerken met wetenschappers om de effecten van de olieramp op de zeereservaten en de kustecosystemen in kaart te brengen.

Defending our Oceans: we zetten door!

Na confrontaties met walvisjagers bij de Zuidpool en met piraatvisserij voor de kust van West-Afrika, voer de Esperanza naar de Azoren (in de noordelijke Atlantische Oceaan). Daarna zette het schip koers richting Middellandse Zee.

Tijdens de stop in de Azoren werkte de Esperanza samen met de Universiteit van de Azoren (UAç) en met het International Fund for Animal Welfare (IFAW) om de onderwaterbergen en het leven in de

diepzee te documenteren. De oceanen bedekken 70% van onze planeet. We weten er maar heel weinig van. Vooral de ecosystemen zijn nog grote onbekenden omdat ze zo moeilijk bereikbaar zijn.

⁽¹⁾ Bij boomkorvisserij worden sleepnetten gebruikt. Met deze techniek wordt de zeebodem letterlijk afgeschraapt.

De Azoren, schatkamers van de diepzee

Ondanks moeilijke weersomstandigheden filmde en fotografeerden we drie weken lang dieren die tot op duizend meter diepte leven. Elke nieuwe ontdekking biedt de wetenschappers de kans om de ecosystemen beter te begrijpen. Frederico Cardigas, oceaanspecialist van de UAç, is razend enthousiast over het resultaat van het onderzoek: "Het is ongelooflijk hoe we dingen konden observeren die tot nu toe voor iedereen verborgen bleven. Spijtig genoeg konden we maar een heel klein deeltje van de Atlantische Oceaan onderzoeken. We kunnen ons amper een idee vormen van de ecosystemen die zich in de diepzee bevinden en van de impact die de menselijke activiteiten er op hebben." De diepzee is erg kwetsbaar voor vernielende visserijtechnieken zoals de boomkorvisserij ⁽¹⁾. De bewoners van de diepzee hebben immers vele jaren nodig om zich te ontwikkelen, volwassen te worden en zich voort te planten.

De Esperanza werkte ook mee aan een project om de walvispopulatie te observeren en er informatie over te verzamelen. Dankzij de hydrofoon die speciaal geïnstalleerd is op het schip, konden we verschillende potvissen opsporen. Met foto's die we van op de brug namen, kunnen we de identificatiecatalogus van het IFAW aanvullen.

De paarse komeetslak (*Hypselerodis tricolor*) is een uiterst gevoelige diersoort die wel eens de aandacht zou kunnen trekken van de farmaceutische industrie.

Deze worm in de vorm van een spiraal (*Sabella spallanzanii*) leeft in een membraanbuisje. De donzige kroon helpt het eten filteren en kan bij gevaar in het buisje verdwijnen.

Zeereservaten: een dringende noodzaak!

Als we 40% van onze oceanen omvormen tot reservaat, geven we de fauna en de flora de mogelijkheid om zich te herstellen. Help ons om onze regeringen ervan te overtuigen een dergelijk netwerk van reservaten te creëren en schrijf u in als Ocean Defender. Surf naar oceans.greenpeace.org/nl. U kunt er onze expeditie op de voet volgen. We rekenen op uw steun!

De Middellandse Zee in gevaar

Midden mei zette de Esperanza koers naar de Middellandse Zee. Daar wachtte de Rainbow Warrior, het vlaggenschip van Greenpeace. Het grootste probleem is er de overbevissing. De situatie is zelfs zo onrustwekkend dat volgens de Voedsel- en Landbouworganisatie van de Verenigde Naties (Food and Agriculture Organization, FAO), meer dan 80% van de visbestanden in de Middellandse Zee met uitsterven bedreigd is...

Voor de situatie van tonijn is er kritiek, omdat die door zijn hoge marktwaarde een gegeerd doelwit is voor vissers. De Esperanza volgde een maand lang het rampzalige beheer van de tonijnbestanden in de Middellandse Zee. Onze bemanningen hebben met de kapiteins

van verschillende vissersboten gepraat, en die trekken allemaal dezelfde conclusie: het is erg gesteld met de visbestanden omdat de quota niet gerespecteerd worden en er geen enkele controle is. In mei publiceerde Greenpeace een rapport waaruit bleek dat in 2004 en 2005 maar liefst 45.000 ton tonijn gevangen is, terwijl de quota 32.000 ton opleggen...

Op 22 juni, na het onderzoek op zee, lanceerde Greenpeace de oproep om onmiddellijk alle tonijnvisserij in de Middellandse Zee stil te leggen. De regeringen, die tot nog toe niet in staat waren om de visserijregulering te doen naleven, moeten streng toezien op het naleven van de wet en moeten nieuwe, efficiënte maatregelen nemen opdat de bestanden zich kunnen herstellen.

Muren van de dood

In juni achtereenvolgende de Rainbow Warrior verschillende weken lang vissersboten die gebruik maken van illegale drijfnetten. Die 'muren van de dood' kunnen tot twintig kilometer lang zijn en veroorzaken een waar ecologisch drama in de oceanen. Elk jaar sterven in die netten duizenden dolfijnen, walvissen en vissen die commercieel niet interessant zijn. Van alle gevangen vis wordt gemiddeld 35 procent dood terug in zee geworpen...

De VN en de Europese Unie hebben nochtans het gebruik van die netten al jaren geleden verboden. Maar de ille-

© GREENPEACE

Tijdens de nacht van 26 juni nemen actievoerders aan boord van de Rainbow Warrior enorme drijfnetten in beslag die illegaal gebruikt worden door twee vissersschepen voor de kust van Sicilië. Terwijl ze de netten aan boord hijsen, worden ze bedreigd door vissers die zwaaien met machetes, allerlei dingen gooien en een mislukte poging ondernemen om aan boord van de Rainbow Warrior te geraken.

gale vissers lappen de wetgeving aan hun laars en blijven ze gebruiken. Door te protesteren tegen de schadelijke visserijmethoden willen we de overheden van de landen rond de Middellandse Zee oproepen tot actie.

Nicolas de Roten

Rode tonijn (*Thunnus thynnus*) in een transportkooi. Deze tonijn wordt gevangen voor de kust van Libië en vervolgens in gigantische kooien naar Sicilië getransporteerd om er vetgemest te worden.

Tonijnkwekerijen: geen oplossing

De visindustrie presenteert graag de tonijnkwekerijen als oplossing voor de overbevissing, maar die maken het probleem alleen maar erger. Er moeten immers vissen gevangen worden die nog te jong zijn om zich voort te planten. Vervolgens zijn er 20 kilogram kleine vissen nodig voor elke kilogram tonijn die geproduceerd wordt. De jonge tonijn wordt werkelijk volgepropt met kleine vissen. Bovendien wordt de omgeving van de kwekerijen vervuild met voedselafval en uitwerpselen. Kortom: de tonijnkwekerijen zijn geen oplossing, maar een ecologische ramp!

© GREENPEACE/GUSTAVO GILAE

GGO-gewassen zichtbaar maken door ze te markeren

Waarom hebben Greenpeace-activisten in dit veld in Mexico (zie foto) een vraagteken aangebracht? De Britse kunstenaar en producer John Lundberg hielp bij deze actie een handje om zichtbaar te maken wat de mensen vaak niet weten, namelijk dat velden met ggo's zijn besmet. Zijn getuigenis.

“Sinds duizenden jaren is maïs het basisvoedsel voor de Mexicanen. Maïs speelt een sleutelrol in hun cultuur en godsdienst. Jammer genoeg is de maïs de laatste jaren besmet geraakt door genetisch gemanipuleerde soorten die van elders zijn ingevoerd en daarna door slecht geïnformeerde boeren geteeld. Hierdoor vindt men in niet-genetisch gemanipuleerde maïs sporen van ggo's terug⁽¹⁾. Het vraagteken brengt een simpele boodschap over: de genetische vervuiling bestaat, maar niemand weet waar ze plaatsgrijpt en wat de gevolgen voor de gezondheid en het milieu kunnen zijn.

De dag na onze actie gingen we naar het dorpje Cuanajo in de staat Michoacan. Daar vond een plechtigheid plaats om het ggo-vrije karakter van de regio te vieren. Een ongelooflijke culturele ervaring. Elke maïssoort wordt voor iets anders gebruikt. Er is een speciale maïs voor

tortillas, voor tamales (gevulde maïsbladeren), voor atoles (warme maïsdranken), voor pozoles (maïsdranken) en voor diervoeder. Er bestaat ook een maïs voor het vervaardigen van de lokale artisanale producten die daarna in de marktstalletjes worden verkocht.

Voor de bevolking, de regionale regering, de wetenschappers en de milieuorganisaties is de bescherming van die kostbare verscheidenheid de hoogste prioriteit. Allen hebben samengewerkt om het ggo-vrije statuut voor de regio te bekomen. Naburige regio's willen dit voorbeeld volgen en hun eigen ggo-vrije zones creëren.

Mexico telt duizenden maïssoorten. Het is daarom van vitaal belang voor de bevolking en de rest van de wereld dat de maïszaad niet genetisch vervuild raken en dat die verscheidenheid blijft bestaan.”

© GREENPEACE/A. BERTAND

De acties gaan door!

Greenpeace Frankrijk heeft op zijn website de plaatsen gepubliceerd waar stiekem genetisch gemanipuleerde maïs wordt geteeld. De locaties ervan werden ontdekt dankzij vrijwilligers ter plaatse. Op die manier wilde Greenpeace het recht van de burger op informatie en op bescherming tegen ggo's verdedigen. Normaal dient de Franse overheid deze rechten te garanderen.

Het resultaat? Door een rechterlijke beslissing moest Greenpeace de informatie van zijn website verwijderen. Omdat Greenpeace de burgers toch wil blijven informeren, hebben activisten een veld met genetisch gemanipuleerde maïs in de streek Lot en Garonne met een enorm kruis gemarkeerd. De acties gaan onvermoeid door!

⁽¹⁾ Op termijn bestaat het risico dat wanneer genetisch gemanipuleerde maïs in het milieu terechtkomt, traditionele soorten ernstig aangetast worden.

Doorbraak in het Amazonewoud

Wordt de sojateelt er weldra milieuvriendelijker?

**25 juli 2006: een donderslag tijdens de hittegolf! Het akkoord dat die dag werd ondertekend, zou wel eens tot een milieuvriendelijkere sojateelt in het Amazonewoud kunnen leiden. Dankzij McDonald's en andere grote agrovoedingsbedrijven, hebben de belangrijkste sojahan-
delaars in Brazilië zich ertoe verbonden geen soja meer aan te kopen afkomstig van recentelijk ontboste streken in het Amazonewoud.**

Het akkoord is twee jaar geldig en is een gevolg van de kordate campagne die Greenpeace zowel in Brazilië als in Europa heeft gevoerd. De ondertekenaars zijn o.a. de vier grootste sojahan-
delaars in Brazilië (Cargill, ADM, Bunge en Louis Dreyfus) en de Braziliaanse groep Amaggi.

In de lente van 2006 kloeg Greenpeace de kwalijke gevolgen van de industriële sojateelt in het Amazonewoud aan.

Het stelde ook de betrokkenheid van internationale bedrijven in de verwoesting van deze kostbare biotoop aan de kaak. Greenpeace publiceerde onder andere een rapport ⁽¹⁾ waarin werd aangetoond hoe de sojahan-
delaars medeverantwoordelijk zijn voor de ontbosing, voor de gedwongen verkoop van gronden door geïsoleerde boeren en voor het opduiken van moderne vormen van slavernij. Cargill kreeg bijvoorbeeld

het bezoek van Greenpeace-activisten die erop gebeten waren de rechtstreekse betrokkenheid van deze multinational aan te tonen. Cargill vestigde zich in het Amazonewoud en lapte daarbij de milieuwetgeving aan zijn laars. Er werd ook actie tegen McDonald's gevoerd, omdat dit bedrijf ook betrokken is bij de vernieling van het Amazonewoud. Al die acties en communicatie-inspanningen hebben uiteindelijk dit laatste bedrijf ertoe aangezet zich tot de sojahan-
delaars te wenden.

Naar een wijzere bestemming van de gronden

Het moratorium voor twee jaar op de aankoop van soja uit recentelijk ontboste streken van het Amazonewoud, is een eerste stap in de goede richting. Bovendien wordt er ook een werkgroep opgericht waarin de sojahan-
delaars, de boeren, ngo's en de regering zetelen. Uiteindelijk wil men het woud structureel beschermen door beschermde gebieden aan te leggen en door na te denken over een verstandiger bestemming van de gronden.

Maar alleen op het terrein zal men de werkelijke effecten van dit moratorium kunnen vaststellen. Greenpeace is niet vergeten dat de oorsprong van het probleem ons consumptiepatroon is, vooral ons vleesverbruik. Soja dient namelijk vooral om onze veestapel te voeden. Zoals gewoonlijk zal Greenpeace waakzaam blijven. Kentucky Fried Chicken (KFC), dat tot nu toe doof bleef als het over het voeder voor zijn kippen ging, heeft dat onlangs al ondervonden. De inkt van het akkoord over het moratorium was amper droog of Greenpeace-cyberactivisten verstuurden al hun eisen naar dit bedrijf.

Elysabeth Loos

Wordt de sojateelt in het Amazonewoud geleidelijk aan mens- en milieuvriendelijker?

⁽¹⁾ Eating up the Amazon, Greenpeace, april 2006, te bekijken op www.greenpeace.org/international/press/reports/eating-up-the-amazon

Voorkomen is nog altijd beter dan genezen

De laatste maanden herinnerden de herdenkingen van de Tsjernobyl-ramp (26 april 1986) en die van Seveso (10 juli 1976) ons eraan dat de gevolgen voor de mens van deze 'technologische rampen' zich nog vele tientallen jaren zullen doen voelen... Jammer genoeg duurt het ook enkele decennia vóór de productiewijze van onze consumptiegoederen wordt verbeterd. We onderzoeken even wat er na Seveso is gebeurd. En brengen in herinnering wat men beloofde te bereiken via REACH⁽¹⁾, de hervorming van de EU-wetgeving inzake chemische stoffen.

Wat is er na Seveso gebeurd? Tot op vandaag blijken de slachtoffers van deze dioxinebesmetting ziektes te ontwikkelen, zoals beenderkankers en leverkankers, of problemen te hebben met hun spijsverteringsstelsel, bloedsomloop of luchtwegen. Soms lijden ze ook aan suikerziekte of hebben ze last van een te hoge bloeddruk. Vele studies analyseren dit medische luik van een ramp die geleid heeft tot een wet, de Seveso-richtlijn. De richtlijn heeft de industriële praktijken wel gewijzigd, maar heeft haar doelstel-

lingen niet ten volle kunnen waarmaken. De balans opmaken, betekent inderdaad niet alleen achteraf nagaan wat de gevolgen zijn van wat de industrie soms 'een onvoorziene gebeurtenis' noemt. Het betekent ook nadenken over de toekomst, vooral dan door de effecten van de veranderingen te evalueren. De Seveso-richtlijn steunt op twee pijlers: het beheer van het industriële risico en de communicatie over het risico en de inspraak van de lokale bevolking. Dit zijn onontbeerlijke stappen maar ze blijken onvoldoende. Een

grondige analyse van industriële ongevallen na de besmetting van de Milanese wijk in 1976 noopt tot voorzichtigheid: het middellang bergen van gevaarlijke chemische stoffen blijft voor problemen zorgen en het vervoer ervan blijkt ook niet voldoende gereguleerd. Zonder in wettelijke details te treden, blijft de Seveso-richtlijn ook in gebreke op vlak van bedrijfsverantwoordelijkheid.

De productie van stille doders stopzetten

Bedrijfsverantwoordelijkheid slaat niet alleen op het nemen van maatregelen voor het beheer van gevaarlijke stoffen, maar ook op de productie ervan. Waarom stoffen blijven aanmaken, waarvan de schadelijke gevolgen voor de gezondheid vaststaan? De hervorming van de EU-wetgeving inzake chemische stoffen (REACH) schrijft de vervanging van die stoffen door veiliger alternatieven voor. Er moeten vandaag inspanningen worden geleverd om te zoeken naar die minder gevaarlijke alternatieven. En de waaier aan ziektes of aandoeningen als gevolg van chemische vervuiling zou de industrie ertoe moeten aanzetten haar verantwoordelijkheid op te nemen, met andere woorden geen geruisloze doders meer produceren die alleen in het nieuws komen bij een ramp (Seveso, Bhopal, Toulouse), maar wel stiekem heel wat persoonlijke catastrofes teweegbrengen (kankers, verstoringen van het hormoonstelsel...).

Het opmaken van de balans is ook een gelegenheid om zich te verheugen over een aantal stappen in de goede richting. Het werk van Greenpeace rond REACH begint vruchten af te werpen. Sommige bedrijven hebben begrepen dat ze beter kunnen vernieuwen dan te wachten op een bindende wet. Computerfabrikanten Dell en Hewlett Packard hebben zich daarom recentelijk geëngageerd bepaalde zorgwekkende stoffen, zoals brandvertragers en pvc, niet meer in hun producten te gebruiken. Nokia, Samsung, Sony Ericsson en Sony deden dat al eerder. Het preventiestroompje wordt hopelijk een krachtige rivier.

E.L.

Greenpeace voert al tientallen jaren actie tegen toxische vervuiling. Vandaag pleit Greenpeace voor een wetgeving die rampen voorkomt in plaats van 'geneest'.

⁽¹⁾ REACH staat voor Registration, Evaluation and Authorisation of Chemicals (Registratie, Evaluatie en Vergunning van Chemische Stoffen).

Alles wat u *niet* wilt weten over voortplanting en seks...

Er zijn dingen over seks die we liever niet te horen krijgen: de kwaliteit van het sperma wordt steeds slechter, het aantal onvruchtbare koppels stijgt, teelbalkanker komt almaar vaker voor... Er zijn aanwijzingen dat gevaarlijke chemische stoffen die onrustwekkende trends in de hand werken⁽¹⁾.

De exacte oorzaken voor de toename van dit soort problemen zijn nog onbekend. Maar het is zeker dat de toename van het probleem samenvalt met de toenemende productie en het stijgende gebruik van bepaalde gevaarlijke chemische stoffen die door de mens gemaakt zijn. Deze chemische stoffen worden gebruikt in onze parfums, gsm's, kleding... Na een tijdje verspreiden de stoffen zich en vinden we ze in groeiende concentraties terug in onze organismes, waar ze hun gevaarlijke werk doen.

Kunnen we die stoffen dan niet vervangen door stoffen die minder schadelijk zijn voor de mens? Dat is perfect mogelijk.

Het bewijs in een modeshow

Om dat te bewijzen, organiseerde Greenpeace twee modeshows. Enkele grote merken presenteerden midden 2005 in Brussel hun producten (kleding, gsm's, schoonheidsproducten) waarin een reeks gevaarlijke stoffen vervangen zijn door veiliger alternatieven.

De modeshow in Madrid (juni 2006), toonde opnieuw aan dat het mogelijk is om de gevaarlijke stoffen in de textielsector te vervangen door veiliger alternatieven. Dat defilé was meteen ook het bewijs dat de vervanging van gevaarlijke chemische stoffen door veiliger alternatieven ook op economisch vlak perfect haalbaar is voor de fabrikanten.

Het engagement van die grote merken toont aan dat het substitutieprincipe een wettelijke pijler kan vormen voor de toekomstige wetgeving op chemische stoffen, REACH genaamd.

Wat met het substitutieprincipe?

De hervorming van de Europese chemische wetgeving REACH bepaalt dat de producenten van chemische stoffen hun producten moeten registreren en de risico's ervan evalueren vooraleer ze een vergunning krijgen om de stoffen te verhandelen. Maar de chemische industrie pakte uit met een agressieve lobbycampagne, waardoor de reikwijdte van de wetgeving is afgezwakt wat betreft de hoeveelheid toxicologische informatie die de industrie moet geven.

Toch blijft er nog een mogelijkheid om ervoor te zorgen dat REACH een doeltreffende bescherming van onze gezondheid garandeert. Daarvoor is het essentieel dat het substitutieprincipe opgenomen wordt in REACH. Dat principe verplicht de chemische industrie om gevaarlijke chemische stoffen te vervangen door veiliger alternatieven als die tegen een redelijke kostprijs voorhanden zijn.

Momenteel is er een krachtmeting tussen de voorstanders van het substitutieprincipe (bepaalde bedrijven, de verenigingen voor de bescherming van het milieu, de consument of de volksgezondheid, de vakbonden en een meerderheid van de Europese parlementsleden) en de tegenstanders. In België kunnen de Europese parlementsleden het niet eens worden:

Laat uw stem horen voor het substitutieprincipe!

Het voorbije jaar heeft u met velen postkaarten gestuurd naar de Europarlementsleden om ze te vragen het substitutieprincipe te steunen. Dat heeft ertoe geleid dat veertien Belgische Europarlementsleden hun steun toekenden aan dit fundamentele principe. In de herfst zullen de leden van het Europees Parlement opnieuw stemmen en beslissen of het principe definitief opgenomen wordt in de tekst van de REACH-wetgeving. Laat opnieuw uw stem horen en stuur de postkaarten bij dit magazine naar de Belgische Europarlementairen die nog niet overtuigd zijn van het substitutieprincipe!

Alvast bedankt!

de Franstalige parlementsleden steunen over het algemeen het substitutieprincipe. Maar in Vlaanderen aarzelen verschillende europarlementsleden om de duurzame weg in te slaan.

De komende maanden zal Greenpeace alles in het werk stellen om het substitutieprincipe te laten opnemen in REACH. Onze gezondheid, én onze voortplanting staan op het spel!

Fawaz Al Bitar

Kledij die gemaakt is zonder gevaarlijke chemische stoffen? Het is mogelijk! Dit bewees Greenpeace met een modeshow in Madrid.

⁽¹⁾ Voor meer informatie, bekijk het rapport *Fragile* dat Greenpeace op 2 mei 2006 publiceerde op <http://reachnl.greenpeace.be>.

Industriële sojacultuur ontketent sociale conflicten

Silvino, landbouwer in het Amazonegebied, getuigt

Silvino is landbouwer in het Amazonegebied. Op uitnodiging van Greenpeace kwam hij in mei getuigen over de teloorgang van het woud. *Greenpeace Magazine* maakte van de gelegenheid gebruik om hem enkele vragen te stellen. Zijn leven veranderde ingrijpend toen de sojabaronnen in zijn streek toekwamen. Zijn landerijen werden platgebrand en vervangen door sojaplantages. Vandaag heeft hij opnieuw iets kunnen opbouwen. Maar hij heeft duidelijk meer geluk dan de meeste anderen.

Silvino Pimentel Vieira vergezeld van Maria Ivete Bastos Dos Santos.

Hoe zag uw leven eruit voor de komst van de sojabaronnen?

Silvino Pimentel Vieira: "Ik leefde met mijn vrouw, onze zeven kinderen en twee kleinkinderen in een klein dorp met 45 families in de regio van Santarem, in de staat Para. Ik bezat 26 hectaren land in het hartje van het Amazonewoud. We leefden er van de gewassen die we verbouwden: maniok, bananen, groenten, sinaasappelen... Voor de rest konden we vissen en jagen in het woud. Wat we over hadden, verkochten we in de stad om iets bij te verdienen."

Alles bij elkaar een mooi leven?

"Een vredig leven dat soms hard was, maar dat zes jaar geleden abrupt eindigde..."

Wat is er toen gebeurd?

"De sojabaronnen hebben hun oog laten vallen op ons land. Nadat ze het zuiden van Brazilië en daarna de staat Mato Grosso geëxploiteerd hadden, trokken ze meer noordelijk tot bij ons. Wij beseften nauwelijks wat geld waard was. Toen ze onze eigendommen wilden kopen, hebben de meeste boeren het aanbod aanvaard en zijn weggetrokken."

[Het ging van kwaad naar erger]

Ikzelf heb niet onmiddellijk mijn land verkocht. Maar mijn velden werden al snel omringd door sojavelden. De toestand ging van kwaad naar erger. Om de soja te kunnen planten, hebben de sojaboeren alles met de grond gelijk gemaakt, meestal door onze landerijen in brand te steken. Soms zagen we de vliegtuigen overvliegen om enorme hoeveelheden pesticiden op de velden te sproeien. We moesten kokhalzen van de geur en onze dieren werden ziek. Onze gewassen kregen ziektes die we nog niet eerder gezien hadden.

Langzaam maar zeker werden we afge-

Het bos moet steeds verder wijken om plaats te maken voor een desolaat landschap dat bestemd is voor sojaplantages.

sloten van de buitenwereld. Het openbaar vervoer reed niet meer tot in ons dorp, en het werd erg moeilijk om nog iets te verkopen in de stad. Uiteindelijk heb ik ook beslist om ons land te verlaten. Maar ik heb 300 euro per hectare gekregen, ongeveer tien keer zoveel als mijn minder fortuinlijke collega's."

Hoe verliep het contact met de sojabaronnen?

"Het was een beangstigende situatie. In sommige dorpen weigerden de boeren hun land te verlaten. Ze zijn er met geweld verdreven. Sommige van hun huizen gingen in vlammen op. Anderen zijn bezweken voor de beloftes van de sojabaronnen en zijn voor hen gaan werken. Hun papieren zijn in beslag genomen en ze werden verplicht om onder dwang te werken in omstandigheden die veel weg hebben van slavernij."

Is er geen weerstand gekomen?

"Ja, de mensen zijn zich gaan verzetten tegen de sojabaronnen. Maar die reageerden uitermate gewelddadig. Iedereen die het minste teken van verzet gaf, werd bedreigd, soms ook fysiek. De

sojabaronnen hebben een zwarte lijst met 62 namen opgesteld. Elf mensen zijn al omgekomen. Een van mijn burens bijvoorbeeld. Hij is gedood door politiemannen. Je moet weten dat de politie vaak medeplichtig is aan wat er bij ons gebeurt.

Maria Ivete, die me vergezelt op deze reis door Europa, staat ook op de zwarte lijst. Ze leefde een tijdje ondergedoken. Vorig jaar is zuster Dorothy Stang vermoord door twee huurmoordenaars toen ze op weg was naar een project met de lokale gemeenschappen. In de staat Para zijn de voorbije 15 jaar 1.800 lokale chefs gedood."

[Veel boeren kwamen in een spiraal van armoede terecht]

Waar is iedereen naartoe verhuisd?

"Veel mensen zijn naar de stad Santarem getrokken. Met het weinige geld dat ze voor hun land gekregen hadden, konden de meeste van mijn compagnons daar amper een miserabele woning in de arme

buitenwijken kopen. Daar kwamen ze in een spiraal van armoede terecht. Ze hebben geen land meer om in hun levensonderhoud te voorzien, en het leven werd ineens veel duurder... Geweld, bedelarij, corruptie en zelfs prostitutie staken de kop op. Ze leven van een kleine toelage van de staat: 30 euro per maand om een hele familie te onderhouden. Ik heb meer geluk gehad: ik woon nu in een 'extractief reservaat'. Dat is een afgebakende zone, waar het woud verplicht op een duurzame manier beheerd wordt."

Welke boodschap wil je hier in Europa kwijt?

"De soja die op ons land gekweekt wordt en die vernieling van het milieu en armoede met zich meebrengt, wordt voor een groot deel geëxporteerd naar Europa om er het vee te voederen. De consumenten zouden moeten weigeren om producten te kopen die bijdragen aan de vernieling van het Amazonewoud. Door hun aankoopgedrag kunnen ze een essentiële rol spelen in het behoud van onze oerwouden!"

Caroline Veter

© GREENPEACE/REYNARS

Greenpeace blokkeert de toegang tot het NAVO-hoofdkwartier

Op de militaire basis van Kleine Brogel liggen nog altijd 20 atoomwapens opgeslagen. De publieke opinie wil echter niet weten van deze wapens. Ze staan bij ons klaar voor mogelijk gebruik in het kader van NAVO-operaties, maar zijn wel eigendom van de VS. Volgens een opiniepeiling van Stratcom ⁽¹⁾, uitgevoerd in opdracht van Greenpeace, wil zes op de tien Belgen die wapens het land uit! België is niet het enige land in die situatie. In totaal zijn in 6 Europese landen ⁽²⁾

480 Amerikaanse kernwapens opgeslagen. Greenpeace heeft deze waanzin aan de kaak gesteld door op 8 juni voor de NAVO-gebouwen in Brussel te protesteren. Op die dag kwamen de ministers van Defensie van de NAVO-landen er bijeen om te praten over de toekomst van het bondgenootschap. Greenpeace vindt dat de modernisering van de NAVO hand in hand moet gaan met de vernietiging van de NAVO-kernwapens als een eerste stap naar wereldwijde ontwapening.

Een vissersnet zo groot als het Berlaymont-gebouw

Grote trawlers vissen onze zeeën leeg. Elke dag slepen ze reusachtige vissersnetten over de zeebodem over een oppervlakte van soms wel 1.500 vierkante kilometer. Hierbij vernielen ze ecosystemen die tot de meest verscheiden, oudste en kwetsbaarste op aarde behoren.

Om dit ernstige probleem visueel voor te stellen, hing Greenpeace op 15 mei bij de EU-gebouwen op het Schuman-plein een enorm vissersnet op. Het was langer dan het Berlaymont-gebouw en groot genoeg om zowel het personeel van de Europese Raad als dat van de Commissie te vangen.

De datum van de actie was niet willekeurig gekozen. Op 15 mei vergaderde namelijk in Brussel een werkgroep van de Europese

© GREENPEACE/REYNARS

Raad over het zeerecht. Bij die gelegenheid riep Greenpeace nogmaals alle lidstaten en de Europese Commissie op een VN-resolutie te steunen die een moratorium op boomkorvisserij in de diepzee instelt.

Denkt u wel eens aan de zee?

visvangst als de rijkdommen van de zee. Als we allemaal ecoconsumeren, dan zullen de grootwarenhuizen daar

Vaak kopen we vis, zonder te beseffen wat de gevolgen zijn voor mens en milieu. Industriële vissersschepen slepen enorme netten over de zeebodem. Deze netten maken geen onderscheid tussen de verschillende vissoorten en bedreigen al het leven in zee. Maar als we weigeren sommige vissoorten te eten, redden we zowel de traditionele

rekening mee houden. Ze zijn immers heel gevoelig voor het gedrag van hun klanten.

Als u ons wilt helpen het leven in zee te redden, surf dan naar:

www.greenpeaceweb.org/oceanen/pdf_vis_a_card.pdf.

U komt er alles te weten over welke vis wel of niet eten.

⁽¹⁾ U vindt hierover meer informatie op www.greenpeace.org/international/press/reports/nuclear-weapons-in-europe-survey

⁽²⁾ België, Duitsland, Italië, het Verenigd Koninkrijk, Nederland en Turkije.

Warm aanbevolen: de visie van Al Gore op de klimaatverandering

Alle waarheden hoeven niet gezegd, maar sommige mogen niet verzwegen worden. Dat is, in een notendop, de boodschap die de ex-vice-president van de Verenigde Staten al Gore probeert over te brengen met de documentaire 'An inconvenient truth' (een storende werkelijkheid). Deze 'storende' werkelijkheid is niets minder dan de klimaatverandering. Jean-François Fauconnier, verantwoordelijk voor de Greenpeace-klimaatcampagne, zag de aangrijpende prent, die het probleem zo scherp schetst, in avant-première.

Op het einde van de documentaire vragen Al Gore en de makers van de film aan de toeschouwers om het onderwerp ter sprake te brengen in hun omgeving. Moeten we

dat met z'n allen doen?

Jean-François Fauconnier: "Zonder enige twijfel! Deze documentaire laat ons toe één van de conferenties te volgen die Al Gore zowat overal ter wereld geeft. Het is een unieke gelegenheid om de problematiek van de klimaatverandering te begrijpen en tot de actie over te gaan. Al Gore kan voortreffelijk vulgariseren, de wetenschappelijke argumentatie vormt de rode draad van zijn betoog en tal van grafieken staven zijn beweringen. Dit alles wordt voorgesteld met een stevige portie humor en vooral veel overtuiging."

Het gaat hier toch over een film, en niet over een verzameling grafieken!

"Natuurlijk! Ook de gevolgen worden in beeld gebracht, of het nu over het smelten van de sneeuw op de Kilimandjaro gaat of over voorspelbare toekomstige overstromingen door de stijging van de zeespiegel. De film belicht ook

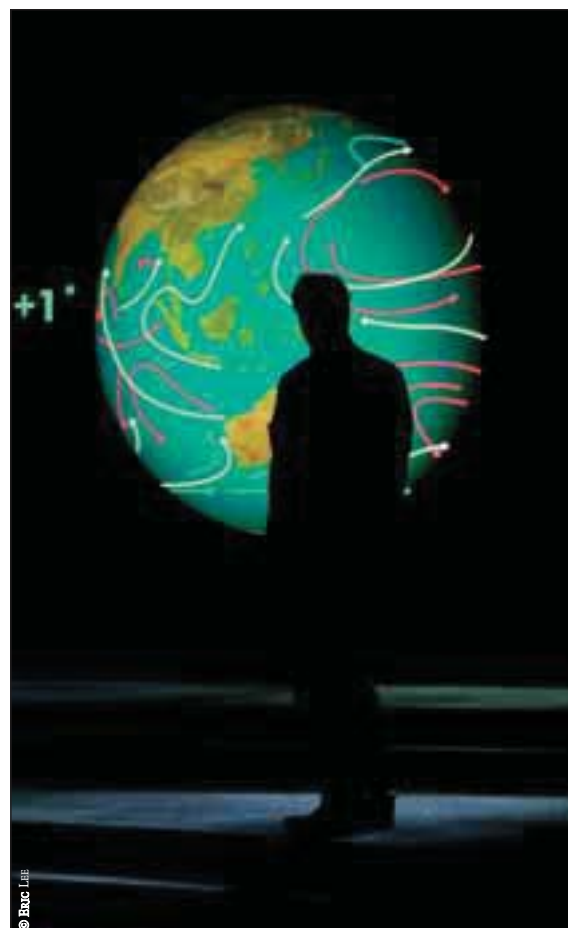
duidelijk de 'klimatologische tegenstellingen' die ons te wachten staan, zoals ondergelopen gebieden die soms dicht in de buurt van verdroorde gebieden liggen. De film geeft een beeld van het werkelijke probleem en heeft me diep geraakt. Ik geef toe dat zelfs ik, hoewel ik mij dagelijks verdiep in dit dossier, werkelijk overweldigd was. Dit is de catastrofe waarop we afstevenen..."

Opmerkelijk is de nationaliteit van Al Gore en van zijn filmploeg...

"Uiteraard. Hij schrikt er bovendien niet voor terug ons eraan te herinneren dat de Verenigde Staten de grootste vervuilers van de planeet zijn, en dat het, samen met Australië, de enige natie is die geweigerd heeft het Kyoto-protocol te ratificeren."

Al Gore legt de bal duidelijk in het kamp van de politiek. Bent u het eens met die visie?

"De politiek heeft inderdaad een essentiële rol te spelen, zowel op wereldschaal met Kyoto als op nationaal, regionaal en zelfs gemeentelijk niveau. Maar de film van Al Gore herinnert er ons ook aan dat iedereen wat kan - en moet - doen. Het luik 'oplossingen' komt jammer genoeg minder aan bod in de film, maar ik ben er zeker van dat Al Gore ons op het juiste spoor zet door het

AN INCONVENIENT TRUTH

Een documentaire gerealiseerd door Davis Guggenheim, met Al Gore.

Te zien in de Belgische bioscopen vanaf 11 oktober. Meer weten? www.uip-belgium.be, www.stopglobalwarming.org en www.climatecrisis.net

probleem zo duidelijk te stellen. Bewustwording op een zo groot mogelijke schaal is van cruciaal belang. De film kan daartoe bijdragen."

Elysabeth Loos

Sla mee alarm voor klimaatverandering

Klimaatverandering belangt iedereen aan want we krijgen er allemaal mee te maken. Maar we kunnen er ook allemaal iets aan doen. Bijvoorbeeld door over te schakelen op groene stroom (zie verder in dit magazine) of door onze slapende politici wakker maken. Kom daarom op **zaterdag 4 november** in de voormiddag naar het Muntplein in Brussel en doe mee aan onze ludieke actie tegen klimaatverandering. Breng een alarmklokje mee om onze slapende politici wakker te maken; het is immers vijf voor twaalf om in actie te komen tegen klimaatverandering. Vertel politici wat u van het klimaat denkt. Meer info: www.greenpeace.be.

Greenpeace... dot be!

Als Greenpeace-sympathisant wordt u regelmatig op de hoogte gehouden van de Greenpeace-campagnes in dit magazine, maar wist u dat Greenpeace ook online heel wat te bieden heeft?

Op www.greenpeace.be vindt u het laatste nieuws, foto- en videomateriaal heet van de naald, en kunt u ook zelf meewerken aan onze campagnes.

Informatie

Het grootste deel van onze website is natuurlijk gewijd aan informatie. Op www.greenpeace.be vindt u ondermeer alle uitleg over het ontstaan en de werking van Greenpeace en over het hoe en waarom van onze verschillende campagnes.

De website houdt u op de hoogte van de laatste Greenpeace acties, zowel in ons eigen land als internationaal, en u kunt er ook alle persberichten consulteren. Heeft u ergens iets gelezen over een van onze rapporten en wilt u er het fijne van weten? Surf dan snel naar onze website, waar ook alle Greenpeace studies en rapporten terug te vinden zijn.

Wilt u het nieuws liever in uw mailbox? Dan kunt u zich gratis inschrijven op de maandelijkse Greenpeace nieuwsbrief. Dat is een bondig overzicht van het belangrijkste Greenpeace nieuws, aangevuld met links, beeld- en videomateriaal. Een maandelijkse best-off van de website dus!

Multimedia en spelletjes

Bij Greenpeace acties horen altijd beelden, en die kunt u natuurlijk ook bekijken op onze website. Indrukwekkende foto's, live videomateriaal van acties of slideshows die de schoonheid van het onderwaterleven tonen, het is er allemaal terug te vinden. Op onze *fun & games* pagina zijn er zelfs spelletjes te vinden. U vindt er ook achtergronden voor uw computer of screensavers met prachtige beelden uit het Amazonegebied of de Noordzee...

Doe mee!

Weet u dat u ook online actie kan ondernemen? Zo kunt u onze campagnes ondersteunen door mee te doen aan cyberacties, of tips opzoeken om energie te besparen. Wilt u nog meer doen? Dan kunt u de vacatures bekijken voor vrijwilligerswerk of voor een betaalde job bij Greenpeace! U kunt ook zelf uw gegevens in onze database bekijken en aanpassen via de *donateursservice* op onze website.

Geef de boodschap door!

Via onze website kan iedereen Greenpeace-sympathisant worden. We hebben onze betaalpagina's in een nieuw kleedje gezet om de inschrijvingsprocedure te vergemakkelijken en om meer betaalmogelijkheden aan te bieden. Surf hiervoor naar de sectie *Steun ons*. Die is voor iedereen toegankelijk. Breng uw vrienden en kennissen op de hoogte!

Greenpeace aan de lijn

Misschien heeft Greenpeace u ook in de maand juni gecontacteerd? Gedurende de hele maand juni hebben we namelijk een aantal van onze trouwe sympathisanten gebeld om hen te vragen het bedrag van hun doorlopende opdracht te verhogen. Met het extra geld willen we meer kunnen investeren in onze campagne voor het behoud van het Amazonewoud. Dat woud wordt immers op allerlei manieren bedreigd en Greenpeace steekt vandaag een tandje bij om het te redden. Elke extra-gift is dus meer dan welkom.

Hartelijk dank aan de vele sympathisanten die onze oproep konden beantwoorden. Maar we begrijpen perfect dat niet iedereen dat kon doen.

Als u niet werd gebeld en u wil het bedrag van uw doorlopende opdracht verhogen, neem dan contact op met onze donateurservice op telefoonnummer 02 274 02 40.

School zamelt 1.340 euro in voor Greenpeace

Vorig jaar hebben de leerlingen en leraars van het Sint-Jozefsinstituut in de omgeving van Brussel allerlei activiteiten op touw gezet om klein en groot er bewust van te maken dat de laatste oerbossen op aarde gered moeten worden. Op het programma stond informatieverstrekking over FSC-hout en gerecycleerd papier... Er werd ook een gesponsorde wedloop georganiseerd, bijgewoond

door de burgemeester. Het ingezamelde geld (1.340 euro) werd op de rekening van Greenpeace gestort. Dat geld zal gebruikt worden om het Amazonewoud te redden. Verder hebben de leerlingen een groot spandoek gemaakt. Dit spandoek werd naar Brazilië verstuurd, waar het door honderden kinderen gebruikt werd op een protestmars naar aanleiding van de Conferentie over Biologische Diversiteit. Wilt u ook een activiteit ten voordele van Greenpeace op touw zetten, neem dan contact op met Elke De Laet, de verantwoordelijke voor de Nederlandstalige voorlichters, op telefoonnummer: 02 274 02 25.

Niets eenvoudiger dan Greenpeace helpen groeien

U weet het wel: uw steun is onontbeerlijk voor Greenpeace. Want het is dankzij de bijdrage van 110.000 sympathisanten in België en ongeveer 3 miljoen sympathisanten in de hele wereld dat we iets kunnen uitrichten. Maar uiteraard willen we als organisatie nog groeien. Hoe meer leden, hoe meer kans dat politici en industriëlen naar ons willen luisteren.

Wilt u ons helpen om te groeien? Heel simpel!

Geef een origineel geschenk: schenk iemand van uw keuze een Greenpeace-jaarlidmaatschap. U vult gewoon onderstaand invulstrook in en stort 30 euro op onze rekening⁽¹⁾.

Wie van u dit cadeau krijgt, ontvangt een brochure dat hem of haar meer informatie geeft over het werk van Greenpeace. Hij of zij wordt ook regelmatig op de hoogte gehouden van de Greenpeace-campagnes via ons tijdschrift, ons jaarrapport en onze website.

A N T W O O R D S T R O O K

Ik schenk een aansluiting bij Greenpeace voor een jaar cadeau aan:

Naam: _____
 Voornaam: _____
 Straat: _____ Nr: _____ Bus: _____
 Postcode: _____ Gemeente: _____
 Telefoon: _____
 E-mail: _____

Mijn gegevens:

Naam: _____
 Voornaam: _____
 Straat: _____ Nr: _____ Bus: _____
 Postcode: _____ Gemeente: _____
 Telefoon: _____
 E-mail: _____

Ik stort €30 op bankrekening nummer 001-1380706-84 met de vermelding "Geschenken aansluiting".

Terugsturen naar: Greenpeace, donateurservice, Haachtsesteenweg 159, 1030 Brussel.

⁽¹⁾ Door het bedrag van €30 hebt u recht op een attest voor belastingaftrek. Dit attest wordt u automatisch toegestuurd.

Voorlichter bij Greenpeace België, iets voor u?

Voorlichters zijn vrijwilligers die een belangrijke rol spelen bij het bekend maken van de doelstellingen en campagnes van Greenpeace. Zij geven voordrachten in scholen en bij verenigingen. Maar dat is niet alles. Voorlichters zetten ook informatiestands op tijdens activiteiten van verenigingen, en geven de toeschouwers ook tekst en uitleg bij een actie of een evenement. Informatie over de campagnes en over Greenpeace in het algemeen krijgt u als voorlichter op vele manieren: via regelmatige vergaderingen, op trainingsdagen en via regelmatige infopakketten en persoverzichten.

Kriebelt het al?

Vul dan snel de antwoordstrook in en stuur ze naar Elke De Laet, Greenpeace, Haachtsesteenweg 159, 1030 Brussel, tel 02 274 02 00, fax 02 274 02 30, info@be.greenpeace.org. U ontvangt dan een brief met een kleine vragenlijst. Als u deze terugstuurt en u voldoet aan de voorwaarden, dan contacteren wij u voor een gesprek.

A N T W O O R D S T R O O K

☐ **Ja**, ik wil voorlichter worden bij Greenpeace België:

Voornaam: _____

Naam: _____

Straat: _____

Nr: _____ Bus: _____ Postcode: _____

Plaats: _____

Telefoon: _____

E-mail: _____

Geboortedatum: _____

Greenpeace steunen via een legaat of schenking

Waarom zou ik een testament opstellen? Hoe stel ik een testament op? Hoeveel bedragen de successie- of schenkingsrechten? Hoe kan ik Greenpeace steunen door middel van een legaat of schenking?

Heel wat mensen stellen zich deze vragen wanneer ze een testament willen opstellen of een schenking willen doen. In onze brochure *Testamenten en schenkingen* vindt u de antwoorden.

Het eerste deel van de brochure handelt over testamenten en schenkingen in het algemeen. We vestigen bijvoorbeeld uw aandacht op het bestaan van het duolegaat, een interessante formule die u een aanzienlijke *belastingbesparing* kan opleveren. In het tweede deel van de brochure gaan we dieper in op onze werking en onze milieubeschermingscampagnes.

Kortom, een brochure die zeker de moeite loont om eens door te nemen. U kunt ze vrijblijvend aanvragen door ons de antwoordstrook ingevuld terug te sturen, of contacteer Raf Drijvers: raf.drijvers@be.greenpeace.org, tel. 02 274 02 33.

A N T W O O R D S T R O O K

Ja, ik ontvang graag de brochure **Testamenten en schenkingen**.

Naam: _____

Voornaam: _____

Straat: _____ Nr: _____ Bus: _____

Postcode: _____ Gemeente: _____

Telefoon: _____

Geboortedatum: _____

Terugsturen naar: Greenpeace, t.a.v. Raf Drijvers, Haachtsesteenweg 159, 1030 Brussel

GREENPEACE

DOSSIER

Herfst 2006 • September - oktober - november

ELEKTRICITEIT, WONDER OF NACHTMERRIE?

De Europese energiesector, en die van de elektriciteitsproductie in het bijzonder, bevindt zich op een kruispunt. Meer dan de helft van de Europese elektriciteitscentrales is ouder dan twintig jaar. In de komende jaren zal de energiesector dus moeten kiezen: de oude centrales vervangen door nieuwe centrales op basis van fossiele brandstoffen en kernenergie, of kiezen voor hernieuwbare energiebronnen en energiebesparing. Greenpeace vindt dat er niet mag geaarzeld worden. De klimaatverandering brengt het evenwicht op onze planeet steeds meer in gevaar. Willen we daar iets aan doen, dan moeten we onmiddellijk kiezen voor schone energie en energiebesparing.

Klimaatverandering: het uur van de waarheid

Er bestaat een brede consensus over het probleem van de klimaatverandering. De oorzaak ervan ligt bij de broeikasgassen die vooral door de rijke landen in de atmosfeer gepompt worden. In de loop van de twintigste eeuw is de gemiddelde temperatuur wereldwijd met 0,6°C gestegen. In de laatste duizend jaar een ongeziene situatie! Alleen al door de hoeveelheid broeikasgassen die tot nog toe uitgestoten zijn, zullen we naar alle waarschijnlijkheid geconfronteerd worden met een temperatuurstijging van 1,2 tot 1,3°C in vergelijking met de preïndustriële periode. Zelfs als we nu dus plots zouden stoppen met de uitstoot, zouden we door de eigenschappen van de broeikasgassen (die erg lang in de atmosfeer blijven) nog altijd met klimaatverandering te maken krijgen.

Nu al zien we de eerste rampzalige gevolgen van de opwarming van de aarde. Extreme weersomstandigheden worden niet alleen intenser maar ook alsmat frequenter. Om te weten wat ons te wachten staat, moeten we maar eens

naar de voorbije maanden kijken. Het Amazonegebied heeft nooit voordien een droogte meegemaakt zoals die van eind 2005. Thailand werd in mei 2006 opgeschrikt door gigantische overstromingen, in China rukt de verwoestijning op... De klimaatverandering heeft niet alleen gevolgen voor de landen in het Zuiden, ook al worden die het hevigst getroffen. Ook bij ons worden de gevolgen voelbaar ⁽¹⁾: iedereen herinnert zich de extreme hitte van 2003 en die van juli 2006. In Frankrijk krimpen de gletsjers sinds 1982 steeds sneller door warmere zomers. De laatste vier eeuwen lag het smelttempo nooit zo hoog als nu.

Een stijging van 2°C: de niet te overschrijden limiet

Uit het werk van de Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC), een groep experts van de Verenigde Naties die zich buigt over de klimaatproblematiek, blijkt dat de temperatuurstijging koste wat het kost onder de 2°C moet blijven in vergelijking met de preïndu-

striële periode. Lukt dat niet, dan zullen de gevolgen van de klimaatverandering nog dramatischer zijn. Het aantal klimaatvluchtelingen die een beter leven zoeken in minder getroffen streken, zal dan in de tientallen of honderden miljoenen lopen.

Naar een evenwichtig recht op onze atmosfeer!

Willen we de stijging van de gemiddelde temperatuur onder de limiet van 2°C houden, dan moeten de geïndustrialiseerde landen hun uitstoot van broeikasgassen verminderen met 80%, vóór de helft van de 21ste eeuw. Dat zou aan de ontwikkelingslanden de mogelijkheid geven om hun uitstoot per inwoner - momenteel veel lager dan in de geïndustrialiseerde landen - iets te verhogen, om zo te evolueren naar een evenwichtig verdeeld gebruik van de atmosfeer. Mission impossible? Nee hoor!

⁽¹⁾ Wilt u meer weten over de impact van de klimaatverandering in onze streken? Lees ons rapport: *Impact van de klimaatverandering in België*, juli 2004, www.greenpeace.org/raw/content/belgium/nl/press/reports/impact-van-de-klimaatveranderingi.pdf

In het Amazonegebied zijn de rivieren uitgedroogd. De vissen sterven er in groten getale en zich per boot verplaatsen gaat moeizaam. In Thailand daarentegen worden de verplaatsingen bemoeilijkt door overstromingen. En dat zijn nog maar de eerste symptomen van de klimaatverandering...

Waarom warmt de aarde op?

Onze aarde warmt op omdat er almaar meer broeikasgassen in onze atmosfeer terechtkomen. Elektriciteitsproductie, landbouw en transport stoten honderden miljoenen ton koolstofdioxide uit door de verbranding van petroleum, steenkool of aardgas... Die voegen zich bij de gassen die al van nature aanwezig zijn. Het 'dak' dat de gassen vormen, wordt dus steeds dikker en houdt steeds meer infrarode straling binnen in onze atmosfeer.

Elektriciteitssector kan zelf voor ommekeer zorgen

Willen we iets doen aan de klimaatverandering, dan moeten we drastisch de uitstoot van broeikasgassen verminderen. Dat kan door de manier waarop we elektriciteit produceren (en consumeren) grondig te herzien.

De elektriciteitssector is natuurlijk niet de enige schuldige, verre van. Ook de landbouw en de ontbossing veroorzaken mee de verhoging van broeikasgassen in onze atmosfeer. Om nog maar te zwijgen van onze milieuvriendelijke transport- en verwarmingsmethoden en

de industrie. Maar in tegenstelling tot die sectoren staat de elektriciteitssector momenteel op een kruispunt omdat de meeste centrales oud en dus aan vervanging toe zijn; daarom verdient deze sector nu speciale aandacht.

In veel landen wordt de elektriciteit geproduceerd in grote centrales op basis van fossiele brandstoffen. Die centrales pompen enorme hoeveelheden broeikasgassen in de atmosfeer. Momenteel stoten ze in de 25 lidstaten van de Europese Unie samen jaarlijks meer dan 1,2 miljard ton CO₂ uit. In bepaalde landen (waaronder België en Frankrijk) wordt een groot deel van de energie ook uit kerncentrales gehaald. Die produceren radioactief

afval en worden gevaarlijker, naarmate ze ouder worden (zie pagina IV).

Het merendeel van die productie-eenheden is intussen verouderd en inefficiënt, en de komende jaren zal de elektriciteitssector nieuwe investeringen moeten doen. Het worden dus belangrijke jaren die onze energietoekomst zullen bepalen. Kiezen we ervoor duurzame energiebronnen op een efficiënte manier te gebruiken of blijven we centrales bouwen die fossiele brandstoffen of kernenergie gebruiken? Het is een maatschappelijke keuze die niet alleen mag afhangen van de markt. Gezien de belangrijke gevolgen van deze beslissing, dringt een streng energiebeleid zich op.

In 2005 schilderden Greenpeace-actievoerders een scheur op de kernreactor in het Nederlandse Borssele om de ouderdom en het gevaar van de reactor aan te klagen.

© GREENPEACE / THOMAS SCHLIPPER

Fossiele brandstoffen en kernenergie zijn 'out'

Kiezen we voor een elektriciteitsproductie in grote centrales op basis van fossiele brandstoffen, dan stimuleren we de opwarming van onze aarde nog meer... en rijden we ons vast.

Kernenergie is slechts in een beperkt aantal landen een mastodont binnen de elektriciteitsproductie. Een voorbeeld is Frankrijk, dat 80% van zijn elektriciteitsproductie uit kernenergie haalt. Op wereldschaal stelt de sector heel wat minder voor: amper 2% van het energiegebruik!

Om het klimaatprobleem op te lossen met kernenergie, zouden we enorm veel nieuwe kerncentrales moeten bouwen... in een tempo dat technisch en financieel gezien onmogelijk is. En dan hebben we het nog niet gehad over de te verwachten uitputting van uranium, ten laatste over 65 jaar, of over het probleem van radioactief afval, waar nog altijd geen oplossing voor is.

Kernenergie is dus allesbehalve de oplossing!

Ook kernenergie produceert CO₂...

Toch maakt de nucleaire lobby gebruik van de klimaatdiscussie om haar blazen op te poetsen en kernenergie voor te stellen als dé energiebron zonder CO₂-uitstoot. Maar niets is minder waar. Een reactor op zich stoot inderdaad nauwelijks CO₂ uit, maar wat met alle uitstoot van de nucleaire keten, voor en na de reactor? Uit een studie van de Universiteit van Groningen in Nederland ⁽¹⁾ blijkt dat, als we die hele keten (met onder andere transport en ontginning van uranium, de ontmanteling van de centrales, opslag van afval...) in kaart brengen, een kerncentrale op basis van uranium-235 ongeveer een derde zoveel CO₂ produceert als een moderne gascentrale. En dat geldt dan nog enkel voor mineralen die rijk zijn aan uranium! Naarmate uranium schaarser wordt, zal men armere mineralen gebruiken en dus nog meer energie nodig hebben om het uranium te raffineren en te exploiteren.

...en afval!

Kernenergie produceert niet alleen CO₂, maar ook afval dat nog duizenden jaren radioactief blijft. Wie zal er de verant-

woordelijkheid nemen voor de problemen die dat afval creëert voor de komende generaties? Wie zal de kosten betalen voor de veiligheid van de opslagsites?

Ondanks enorme investeringen in het onderzoek naar de opslag van hoogradioactief afval, is er wereldwijd nog altijd geen enkele site operationeel. In België ligt dat hoogradioactief afval voorlopig opgeslagen op sites in Doel, Dessel en Tihange of wordt het voor verwerking naar La Hague gestuurd, waarna het terugkeert als verglaasd afval of plutonium.

De Europese Commissie heeft maatregelen voorgesteld die het transport van radioactief afval buiten de Europese Unie mogelijk maken. De belangrijkste kandidaten voor de opvang van die stocks zijn Rusland en Kazachstan. Maar in Rusland alleen al is 3.000 miljard euro nodig om de nucleaire erfenis van het communisme op te ruimen. De problemen die het nucleaire afval er veroorzaakt, zijn bijna niet te overzien. Als de Europese landen voor die oplossing kiezen, zal het probleem in Rusland alleen maar erger worden.

Kernenergie is gevaarlijk

De Tsjernobyl-ramp ligt twintig jaar achter ons. Maar sindsdien vonden er een hele reeks andere rampen plaats klein en groot, in de Verenigde Staten, in Japan... Ook onze centrales zijn niet immuun. Ze worden steeds ouder en het aantal incidenten neemt onrustbarend toe.

De nucleaire installaties vormen bovendien een belangrijk strategisch doel bij een oorlog of terroristische aanslag. Een aanval op een kerncentrale dicht bij onze steden zou duizendmaal meer radioactiviteit opleveren dan de atoombom boven Hiroshima. Terroristen hebben dus helemaal geen kernwapens nodig om een ramp te ontketen.

Het einde van kernenergie in Europa

Sinds 1992 is er geen enkele centrale meer gebouwd in Europa, met uitzondering van de EPR-reactor in Olkiluoto, Finland. Interessante leningen, sterk verlaagde prijzen, speciale financiële regelingen... Geen enkel middel werd geschuwd om ervoor te zorgen dat die reactor het daglicht zag. De Europese Commissie onderzoekt momenteel de financiering van die EPR omdat bepaalde overheidssteun mogelijk illegaal is.

De nucleaire industrie stelde er de reactor voor als een makkelijke oplossing om de Kyoto-klimaatdoelstellingen te bereiken. Nochtans hebben talrijke studies, waaronder zelfs één van de overheid zelf, aan het licht gebracht dat Finland over veel alternatieven beschikt om de Kyoto-doelstellingen te bereiken zonder bijkomende nucleaire capaciteit.

Gezien de enorme problemen bij de bouw van de Finse reactor (die na amper één jaar constructie al een jaar vertraging opgelopen heeft) schat men dat de centrale niet operationeel zal zijn voor 2009-2010. Frankrijk twijfelt nog altijd over de bouw van een EPR in Flamanville. Zullen ze lessen trekken uit het debacle in Finland?

⁽¹⁾ Storm van Leeuwen en Smith, 2004.

Tijd voor wind- en zonne-energie!

Meer dan ooit moeten we hernieuwbare energiebronnen een duwtje in de rug geven. Ze kunnen een sleutelrol spelen in onze elektriciteitsproductie. Windenergie bijvoorbeeld kan tegen 2020 voorzien in 12% van de wereldwijde vraag naar elektriciteit ⁽¹⁾. Christian Kjaer, algemeen directeur van de European Wind Energy Association, verdedigt vurig het belang van windenergie in de herschikking van het energielandschap. Een gesprek.

© EWEA

Wat is het aandeel van windenergie in de energieconsumptie in Europa? En kan dat aandeel in de nabije toekomst groeien?

Christian Kjaer:

"Windenergie is momenteel goed voor ongeveer 3% van de elektriciteitsproductie in het Europa van de 25. Dat aandeel is sterk gegroeid in de laatste jaren. En de groei zal niet stoppen als men rekening houdt met de voorspellingen op korte en lange termijn: tegen 2010 zou windenergie 5 tot 6% van de elektriciteitsproductie in Europa kunnen leveren. En tegen 2020 spreken we van 14%, tegen 2030 zelfs 23%. Eén opmerking: op wereldniveau blijft het aandeel van windenergie vandaag onder de 1%."

Worden de meeste windenergieprojecten op land of op zee gepland?

"Men gaat ervan uit dat tot 2015 de meeste turbines op het continent gebouwd zullen worden. Daarna zal offshore windenergie, dat zijn dus windmolens in zee, de fakkel overnemen en een almaar groter marktsegment vertegenwoordigen. Op termijn worden de projecten op zee belangrijker dan die op het land wat het productievolume betreft."

Hoe staat het met windenergie in België en buurlanden zoals Frankrijk en Luxemburg?

"Luxemburg is geen interessante markt voor windenergie, vooral door de kleine oppervlakte van het land. In Frankrijk daarentegen werd onlangs begonnen met de bouw van windmolens en verwacht wordt dat windenergie er de komende jaren alsmaar belangrijker wordt."

In België is de situatie min of meer hetzelfde. Maar de leidinggevende landen zijn ongetwijfeld Denemarken, Duitsland en Spanje. Het aandeel van windenergie is er respectievelijk 20%, 7% en 8%. Een groot verschil met Frankrijk en België, waar windenergie amper 1% vertegenwoordigt!"

Wat zijn de belangrijkste obstakels voor de ontwikkeling van windenergie?

"Dat zijn er heel wat! Je moet toegang hebben tot het elektriciteitsnet, de juiste vergunningen krijgen, heel wat administratieve barrières doorbreken... Het is lang niet evident. De lokale bevolking is dan weer meestal positief over de windenergieprojecten in hun streek. Men schat dat minder dan 10% zich ertegen verzet."

Kan de kost van windenergie concurreren met die van fossiele brandstoffen en kernenergie?

"Windenergie wordt financieel gezien almaar aantrekkelijker, en de aantrekkelijkheid van de sector zou nog toenemen indien hernieuwbare energie rechtvaardige subsidies kreeg. 80% van de subsidies van de Europese Unie is bestemd voor de fossiele en nucleaire energieproductie. De schone energiebronnen moeten de overige 20% verdelen. Aan die situatie moet dringend iets gedaan worden!"

En wat met de werkgelegenheid?

"In Europa werken ongeveer 100.000 tot 150.000 mensen in de sector van de windenergie. In landen waar men een progressieve energiekoers vaart, kent men zelfs een hogere tewerkstelling in windenergie dan in de vervuilende energiesectoren. Dat is bijvoorbeeld het geval in Denemarken. En die jobcreatie is natuurlijk gunstig voor een land!"

Zonne-energie, een andere veelbelovende energiebron

Zonne-energie, de onuitputtelijke energiebron bij uitstek, is momenteel minder populair dan windenergie voor de productie van elektriciteit. De belangrijkste oorzaak is de moeilijkheid om zonlicht tegen een redelijke prijs om te zetten in elektriciteit. Maar ook in deze sector zit groeipotentieel: de industrie kent een jaarlijkse groei van ongeveer 35%.

Als die evolutie zich doorzet, zullen zonnecellen tegen 2040 kunnen voorzien in naar schatting 26% van de wereldwijde energiebehoefte.

Is de ontwikkeling van windenergie wereldwijd veelbelovend?

"Op wereldniveau ontwikkelt windenergie zich erg snel. Het voorbije jaar kende de mondiale markt van windturbines een groei van 43%. Europa blijft de belangrijkste markt. Maar ook buiten Europa beginnen landen zich te profileren. Dat is het geval voor de Verenigde Staten en India. Ook in China is er een enorm potentieel."

Door hun diversiteit bieden hernieuwbare energiebronnen oplossingen die aangepast zijn aan de milieu-eisen en noden van verschillende landen en streken.

© GREENPEACE/DANTOWERS

⁽¹⁾ Wind Force 12, a blueprint to achieve 12% of the world's electricity from wind power by 2020, Greenpeace/GWEC, juni 2005 beschikbaar op www.greenpeace.org/raw/content/international/press/reports/windforce-12-2005.pdf

Liberalisering van de elektriciteitssector: onze energietoekomst in eigen handen?

Hernieuwbare energie is een zaak van de hele wereld. De politiek en de industrie moeten maatregelen nemen om ze aan te moedigen, maar ook wij als consumenten hebben de kans iets te doen. Sinds de liberalisering van de energiemarkt kunnen we het heft in eigen handen nemen ⁽¹⁾.

Zullen onze hoogspanningslijnen in de toekomst meer groene stroom transporteren?

Veel mensen stellen zich nauwelijks vragen bij de herkomst van hun elektriciteit. In de meeste gevallen komt die groten-deels van fossiele brandstoffen of kern-

energie. Maar vanaf juli 2007 zullen consumenten overal in Europa vrij kunnen beslissen welke elektriciteitsproducent ze kiezen. Dat kan nu al in Vlaanderen.

Via onze keuze voor groene stroom kunnen we duidelijk maken dat we geen elektriciteit uit oude en vervuilende centrales willen, en een afzetmarkt creëren voor elektriciteit uit hernieuwbare bronnen. Bovendien zenden we zo een duidelijke boodschap naar de investeerders: de vraag naar groene stroom groeit!

Naar een grotere autonomie

Natuurlijk zal een groeiende vraag ook het aanbod op nationaal niveau stimuleren en de overheid – eindelijk – ertoe aanzetten om de hernieuwbare energiebronnen te promoten. Er zal ook stroom uitgewisseld moeten worden tussen landen. Zo kan een dichtbevolkt land als België, dat achterop hinkt op het vlak van hernieuwbare energie, een deel van de waterkracht uit Scandinavië halen, zonne-energie uit Zuid-Europa of wind-energie uit het Verenigd Koninkrijk. Zo wordt de energievoorziening op Europees niveau veilig gesteld en maken we een einde aan de huidige situatie, waar we voor bijna al onze fossiele brandstoffen en nucleaire grondstoffen afhankelijk zijn van verre, vaak instabiele regio's.

Wie zal dat betalen?

Groene energie is niet noodzakelijk duurder. Maar zoals Christian Kjaer van de European Wind Energy Association al zei, hebben de vervuilende energieën jarenlang geprofiteerd van royale overheidssteun. De nucleaire sector in Europa heeft bijvoorbeeld 55 miljard dollar gekregen tussen 1974 en 1998 (zo'n 2,2 miljard dollar per jaar!). Tot op vandaag blijft de Europese Unie de nucleaire energie steunen via het EURATOM-verdrag.

Is het niet eens tijd om orde op zaken te stellen en die steun aan vuile energie te stoppen? Wordt het geen tijd om groene energie te steunen en op die manier goedkoper te maken zodat ze echt succesvol wordt?

(1) Voor meer informatie over de mogelijkheden om naar groene stroom over te stappen, surf u naar www.greenpeace.org/groenestroom

Meer doen met minder

Hernieuwbare energiebronnen doen hun intrede, maar volstaan niet om het hele klimaatprobleem op te lossen. Om de uitstoot van broeikasgassen in onze energieproductie te verminderen en om hernieuwbare bronnen een rol van betekenis te laten spelen, moeten we ook het enorme potentieel aan energie-efficiëntie aanspreken, en dus minder energie verbruiken.

En opnieuw doen we een beroep op u! Waarom niet kiezen voor een zuinige A++ koelkast als uw huidige frigo de geest geeft? Of een zuinige wasmachine of vaatwas? U kunt ook dubbel glas installeren in uw huis. Een goed geïsoleerd huis is overigens ook comfortabeler: het gevoel van warmte is intenser in de winter, terwijl uw huis in de zomer frisser aanvoelt. Allemaal voorbeelden die aantonen hoe u minder energie kunt verbruiken en tegelijk geld kunt uitsparen. Energie-efficiëntie bewijst dat meer doen met minder tegenwoordig 'in' is!

Onze energienoden verminderen met een factor van 4 tot 10

De belangrijkste energiebesparingen zijn realiseerbaar door het volledige concept van bv. een woning of een auto te herdenken. Zo kan de energievraag zelfs verminderd worden met een factor van vier tot tien! Neem nu een huis: door het van bij de constructie overal te isoleren, van de kelder tot het dak, daalt de energievraag. U kunt dus een kleiner

Al de elektriciteit die in dit huis in het Verenigd Koninkrijk wordt verbruikt, wordt opgewekt door de 48 zonnepanelen op het dak. Het bewijs dat zonne-energie ook doeltreffend kan zijn in landen waar de zon niet elke dag schijnt.

en zuiniger verwarmingstoestel installeren. Dat compenseert de kostprijs van de isolatie. Resultaat: het huis gebruikt driemaal minder energie dan een traditionele woning, zonder dat de totale kostprijs hoger is! Door nog meer te isoleren en een hoogrendementisolatiesysteem te installeren, kunt u de energievraag zelfs met 90% verminderen. Dergelijke huizen noemen we 'passiehuizen'. Ze zijn zo goed geïsoleerd dat ze geen verwarmingstoestellen meer nodig hebben, maar op temperatuur blijven door de lichaamswarmte van de bewoners en de activiteiten die plaatsvinden in huis. Het kan gek lijken, maar toch... Intussen zijn in Europa duizenden huizen met succes op die manier gebouwd. Het gaat dus niet om een futuristische droom, maar

om een dagelijkse realiteit voor duizenden families ⁽¹⁾.

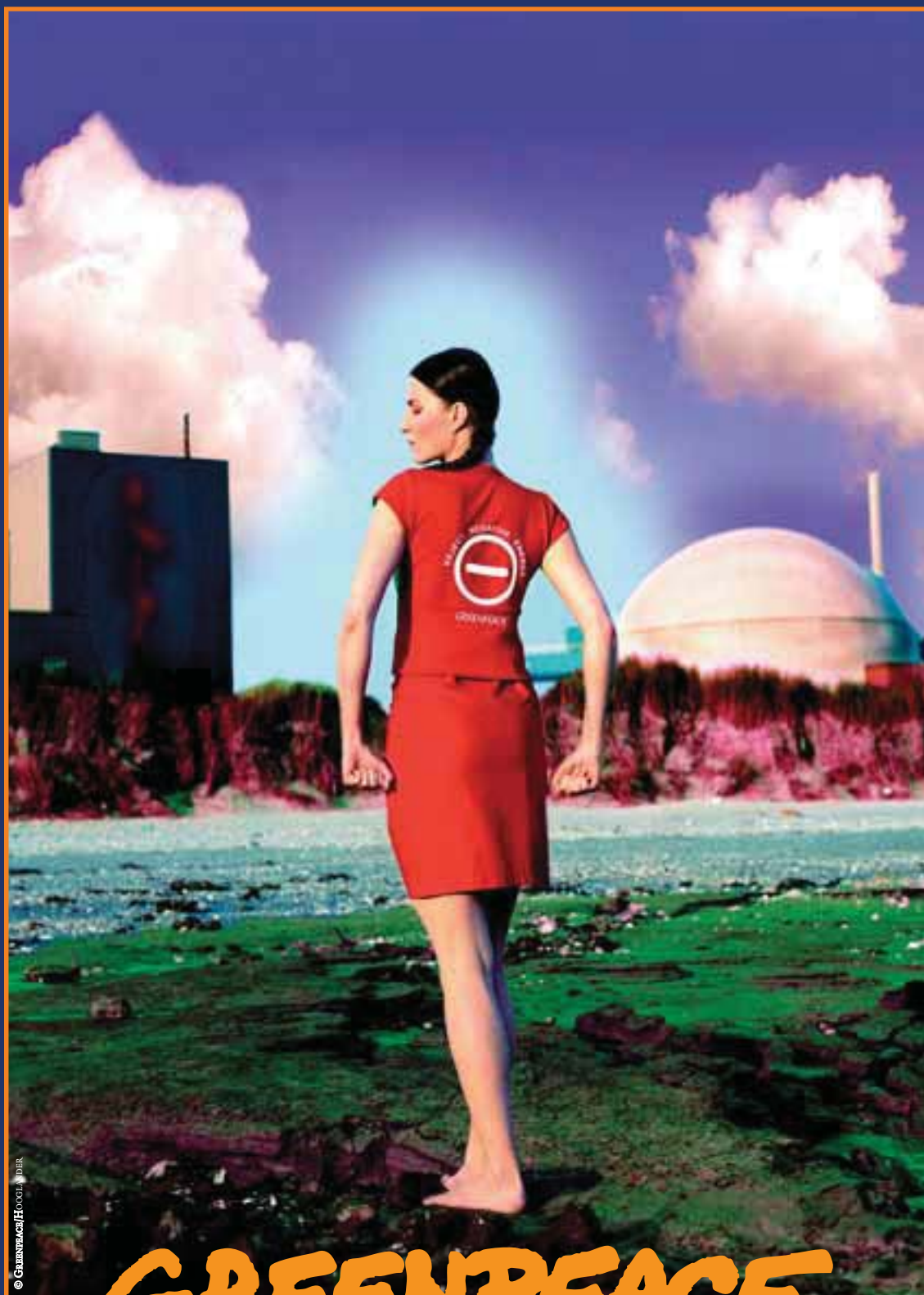
80% van de uitstoot verminderen in de geïndustrialiseerde landen? Het is mogelijk als we van bij het begin inzetten op het duo hernieuwbare energiebronnen en energiebesparing. Uit een rapport van Greenpeace ⁽²⁾ blijkt dat het op Europese schaal geen utopie is. Eén ding is zeker: Europa en zijn lidstaten beschikken niet over veel tijd om actie te ondernemen. Nu aarzelen, ook al is het maar enkele jaren, zal van de vermindering van onze uitstoot een echte mission impossible maken.

Aan het werk dus!

Caroline Veter

⁽¹⁾ Meer weten over energiebesparing? www.greenpeace.org/energiegids

⁽²⁾ Energy revolution: a sustainable pathway to a clean energy future for Europe, Greenpeace International, september 2005. Te raadplegen op www.greenpeace.org/raw/content/belgium/nl/press/reports/energy-revolution-a-sustainable.pdf

© Greenpeace/HOOGLAAR